

JULES LAGAE. EEN MAN VAN BETEKENIS.

door Gerard DANIËLS

Beeldhouwer Jules Lagae werd geboren te Roeselare in 1862, juist 150 jaar geleden, en dus een geschikte gelegenheid om hem in herinnering te brengen. Hij was een tijdgenoot van James Ensor (1860-1949) en beider loopbaan kende veel gemeenschappelijke kenmerken. Ze kregen hun eerste opleiding van plaatselijke kunstenaars, verhuisden op jonge leeftijd naar de Brusselse academie, waren alle twee lid van de toenmaals gekende *groep der XX*, beleefden hun succesrijkste periode vóór de eerste wereldoorlog. Hun werken werden gekocht door de meest befaamde musea ter wereld, en zij zagen hun loopbaan bekroond met adellijke onderscheidingen.

Toch blijft er een groot verschil. Daar waar Ensor een gedurfd vernieuwer werd in de schilderkunst, bleef Lagae gehecht aan de klassieke vormgeving, zo kenmerkend voor de beeldhouwkunst van zijn tijd. Wel kon hij als geen ander het innerlijke karakter van zijn onderwerpen tot uiting brengen en juist daaraan dankt hij zijn wereldwijde vermaardheid.

INTERNATIONAAL

Reeds op 22-jarige leeftijd (1884) wint hij de *Godecharleprijs* met het beeld *Abel*. Vier jaar later (1888) komt een tweede hoogtepunt wanneer hij tot winnaar wordt uitgeroepen van de *Eerste prijs van Rome* met zijn creatie *De Zaaier*. Wat hem tevens een tweejarig verblijf in Italië oplevert.

Het toppunt van zijn internationale uitstraling bereikt hij echter in 1909. Argentinië wilde, ter gelegenheid van het eerste eeuwfeest van zijn onafhankelijkheid, een zuilengroep oprichten tegenover het congresgebouw in de hoofdstad. Daartoe werd een mondiale wedstrijd uitgeschreven voor kunstenaars uit alle landen en continenten. Niet minder dan 74 beeldhouwers namen eraan deel. Het ontwerp van Jules Lagae werd uitverkoren in een weliswaar gedeelde eerste prijs. De beide bekroonde ontwerpen werden daarom tot een geheel samengevoegd en in 1914 te Buenos-Aires ingehuldigd. Vooral het karakterbeeld van de eerste president *Saveedra* (1759-1829), van de hand van Lagae, valt hierbij in het oog.

Later (1924) zullen nog gelijkaardige opdrachten volgen in Frankrijk met het *Erkentelijkheidsmonument* te Le Havre en in Nederland waar hij aangeduid werd om de *Christus van de Andes* te verwezenlijken (geschenk van Argentinië en geplaatst in het Vredespaleis te Den Haag).

Om zijn internationale uitstraling te illustreren, volstaat het te vermelden dat werken van hem aangekocht en bewaard worden in de musea van o.a. Karlsruhe, Barcelona, Berlijn, Boedapest, Dresden, München, St Louis (USA), Parijs, Venetië, Wenen, Darmstadt, Luxemburg.

NATIONAAL

Het spreekt dat ook veel zichtbepalende standbeelden van zijn hand in eigen land te bewonderen vallen. We wandelen er soms argeloos voorbij. Maar toch zijn ze door iedereen gekend zonder dat we ons ervan bewust zijn dat ze zijn handtekening dragen. Vernoemen we bv. het bevlogen beeld van de Vlaamse voorvechter *Albrecht Rodenbach* (1856-1880) te Roeselare, het beeld van schrijver en dichter *Karel Ledeganck* (1805-1847) bij het binnenkomen van Eeklo, het beeld van *Guido Gezelle* (1830-1899) op het gelijknamige plein te Brugge (het is ten andere de weergave van die typische kop van Gezelle die in ons aller geheugen geprent staat).

Meest indrukwekkend is nochtans het monumentale *Paardenspan* op de Triomfboog in het Jubelpark te Brussel dat hij, in samenwerking met Thomas Vinçotte (1850-1925), tot stand bracht en dat nog steeds tot ieders verbeelding spreekt.

De kunde om steeds het karakter in zijn beelden tot uitdrukking te brengen, komt het best tot uiting in zijn kleinere werken, o.a. busten. Veel vooraanstaanden (Koning Albert I, Kardinaal Goossens, Premier Carton de Wiart, e.a.) poseerden urenlang om zich te laten vereeuwigen en in deze discipline komt zijn meesterschap werkelijk bovendien.

Talrijke musea in eigen land bewaren werken van Lagae in hun collectie: te Roeselare, Antwerpen, Gent, Brussel, Luik....

OOSTENDE

Ook bij ons was hij actief. In 1907 kreeg hij opdracht om samen met J. Dillens (1849-1904) en K. De Kesel (1848-1922) de Graaf De Smet de Naeyerbruggen op te sieren. De vier vrouwenfiguren op de eerste brug (Engelenbrug of Tettebrug genoemd) werden geboetseerd door Dillens. Verderop, bovenop de kolommen van de eerste Demeybrug, troonden vier leeuwenbeelden van de hand van De Kesel.

Aan de beide zijden van de tweede Demeybrug, op de sokkels die er nog steeds aanwezig zijn, prijken eveneens vier leeuwen. Deze laatsten, ook in brons gegoten, waren het werk van Jules Lagae. En typisch voor hem trachtte hij ook hier een karaktertrek van het dier in te leggen. In tegenstelling met de statig poserende leeuwen, steunend op een schild, van De Kesel laat hij zijn dieren als het ware snuffelend rondwandelen in hun territorium.

De vraag blijft welke van de twee Demeybruggen in de volksmond ooit betiteld werd als *leeuwenbrug*? Volgens F. Logghe ("*Het Hazegras, verloren rijkdom van een wijk*") betreft het de eerste Demeybrug in het verlengde van de Engelen- of Tettebrug. Maar de gebroeders Vantournhout alsook Edouard Vanalderweireldt (in ons tijdschrift "De Plate" van 1972) beweren als destijds ooggetuigen dat de naam "leeuwenbrug" toekomt aan de tweede Demeybrug aan de kant van de dokken en de werkhuizen. Waarom we moeten besluiten, dat er altijd verwarring heeft bestaan en dat we ons als compromis best houden aan twee leeuwenbruggen zoals we heden spreken van twee Demeybruggen.

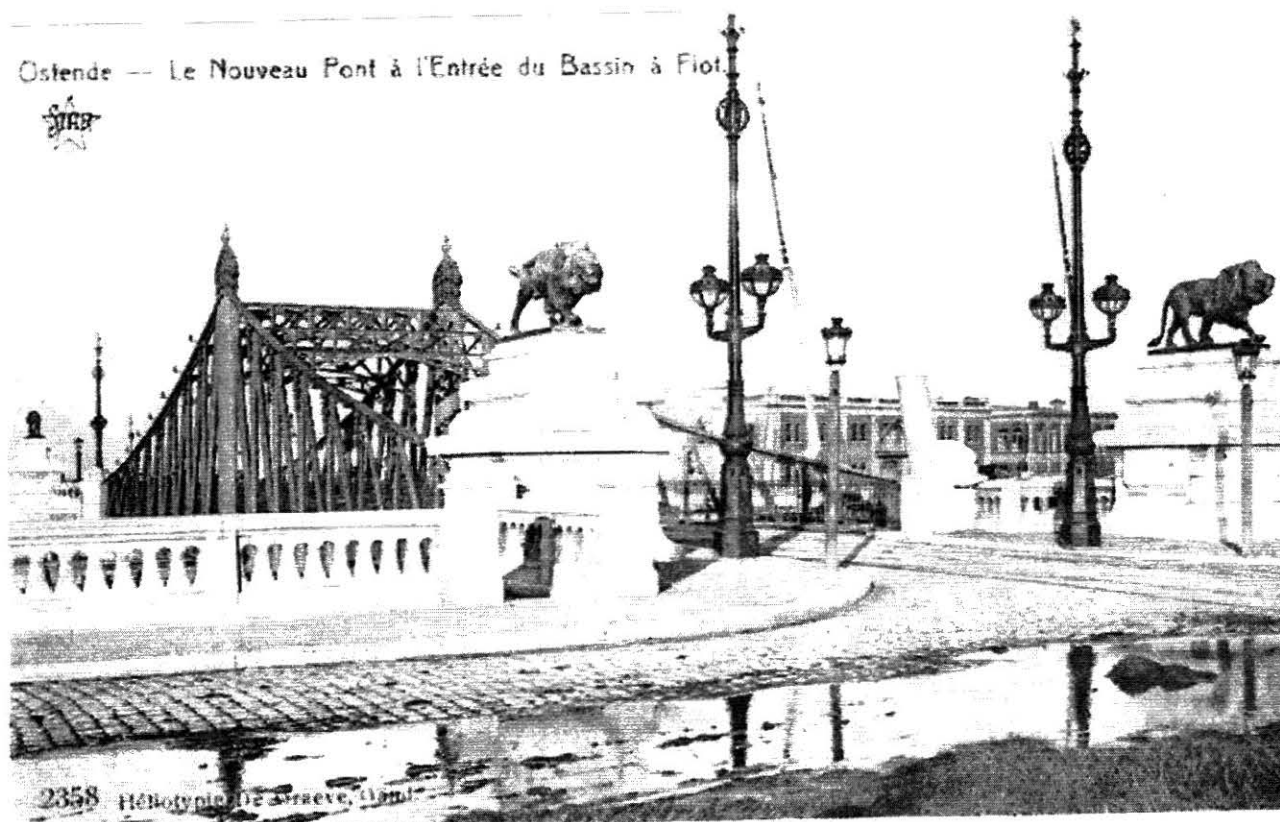
In elk geval, al die leeuwen bleven niet lang op hun plaats staan. Want de Duitsers hadden er in de oorlog 14-18 schijnbaar schrik van en voerden ze weg om ze in de vuuroven te hersmelten tot kanonballen met de bedoeling ze te verschietsen over de Ijzervlakte (zelfde lot voor de engelen van Dillens). Mocht men ooit de bruggen in hun oorspronkelijke pracht restaureren, mag men zeker de replica van de leeuwen van Jules Lagae niet vergeten!

In dezelfde vooroorlogse periode kreeg Lagae een tweede opdracht, namelijk aangepaste decoratie aan te brengen op de gevel van het toen nieuwe postgebouw. Het werd een dubbele beeldengroep in het teken van de toenmalige internationalisering. Enerzijds: vier figuren die de menselijke rassen vertegenwoordigen (Europese-, Indiaanse-, Congolese-, Japanse vrouw). Anderzijds: vier allegorische modellen die de voornaamste technische middelen van contact tussen mensen en landen uitbeelden (scheepvaart, telefonie en telegrafie, post en spoorwegen, handel en industrie). Maar wederom kwam een oorlog (40-45) voor verwoesting zorgen. Het postgebouw werd in 1944 gedynamiteerd en de bijna 3-meter hoge stenen beelden kwamen op een puinhoop terecht. Alleen de vier allegorische modellen konden later gerecupereerd worden en na herstel vonden ze een onderkomen in de Koninginnelaan waar ze heden gelukkig nog staan. De vier rassenbeelden gingen reddeloos verloren (een bronzen replica van de Congolese vrouw berust bij de familie Lagae).

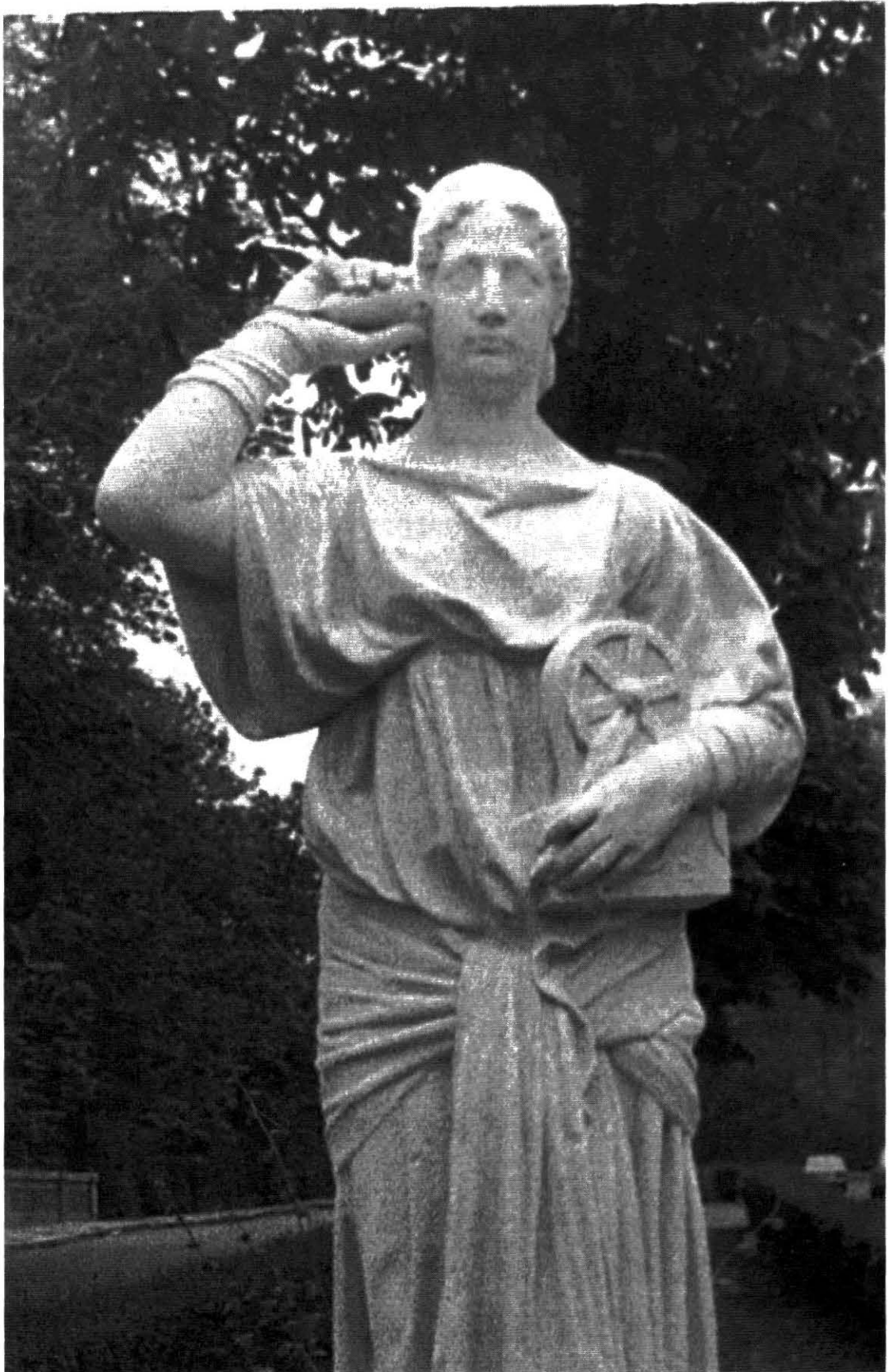
Het moet erkend dat de geredde beeldengroep oorspronkelijk als decoratie gekapt werd en dus niet bedoeld waren als individuele kunstwerken. Maar de plaatselijke historische waarde is ontegensprekelijk en als geheel zijn ze zichtbepalend in die mooie verbindingslaan tussen strand en Maria-Hendrikapark die terecht Koninginnelaan heet. En bovendien, ze dragen de handtekening van ooit één van onze meest vermaarde beeldhouwers, Jules Lagae !

BIBLIOGRAFIE

- 1) C. Loontjens: "*Ostende monumentale et pittoresque*", Volume I (Ostende, 1930), p.114-115.
- 2) M. De Bruyne: "*J. Lagae*".
H. Gellynck: "*Bij een eeuwfeest*". Programma en catalogus: brochure (Roeselare, 1962).
- 3) H. Gellynck: "*Beeldhouwer Jules Lagae*", in: Tijdschrift West-Vlaanderen, nr. 61, 1962, p.368-369.
- 4) J. Lavalleye: "*Lagae (Jules)*", in: Biographie Nationale; t.35 (1969-1970), col. 497-501.
- 5) H.Gellynck: "*Lagae, Jules, beeldhouwer*", in: Nationaal Biografisch Woordenboek; dl. 1 (1964), kol.649-653.
- 6) G. Vanzype: "*Notice sur Jules Lagae*", in: Annuaire de l'Académie royale de Belgique (Bruxelles, 1935); p.87-111.
- 7) G. Gyselen: "*Lagae, Jules, beeldhouwer*, in Encyclopedie van de Vlaamse beweging, dl. 1, (1973), p.817.
- 8) A. Goffin: "*Le sculpteur Jules Lagae*": monographie (Kortrijk, 1932)
- 9) F. Logghe: "*Het Hazegras. De verloren rijkdom van een wijk*", (Oostende, 1999), p.35, Monumenten en Landschappen, archief nrs. DWO0408 en W/00466.
- 10) M. en R. Vantournhout & Ed. Vanalderweireldt: "*De Leeuwenbrug*", in: tijdschrift 'De Plate'; jrg. 2, nr 2, nov. 1972, p.6.

De leeuwen bij de 2^e Demeybrug

Allegorisch figuur (telefonie en telegrafie) in de Koninginnelaan